

ดอกไม้โบราณยุคดีไทย ๑

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๓๔ สัปดาห์

“ชั้นลานวัดทัศนาดูอาวาส ตีลาลาดเลียบเดินเป็นสิงขร
พฤษาออกดอกช่ออรชร หอมจรจำปาสารภี

ต้นโพไทรไม้้งอกตามชอกหิน อินทนิลนางแย้มสอดแซมสี
เหล่าลั่นทมรุ่มรอบขอบตี่รี สุมาลีหล่นกลาดดูดาษดิน”

วรรณคดี : นิราศเมืองเพชร

ผู้ประพันธ์ : สุนทรภู่

เพลง : ลั่นทม

เรียบเรียง : นฤพนธ์ พานทอง คำร้อง/ทำนอง สมเด็จพระ พานทอง

งามจริงนะดอก ลั่นทมไสว พลิวพรราวกำน เอนไกว

ผลิบา ดอกขาวชูช่อ

อยู่กลางน้ำ พุ่มสวยงาม โขยกลิ่นโร

ดวงตะวันสาดทอ ดอกน้อยโร บานรับ เป็นพวง

มรหลายหมู่ แย่งดมกลิ่นหอม เสียจนช่อ ตรมตรอม

ถูกดมดอกขาวโรยร่วง ดอกเลยซ้ำ

กลีบเงาดำ เป็นต่างดวง โดนแดดร้อน

ลมลวง ร่วงน้ำจม เสียแล้ว ลั่นทม

ดอกเอย เคยหอมกรุ่น หอมนวลเหมือนดังปุยนุ่น

คราวแรกกรุ่น ชวนชม ถูกหยอกย้า เกสรซ้ำ ระบม

ลั่นทม เอ้ยเจ้าระทม ชมซานไม่มีวันกลับคืน

ถึงใบแห้งเหี่ยว ร่วงโรยหม่นหมอง ทрудโตรมไม่เรื่องรอง

สิ้นปอง จากชู เหยขึ้น ลั่นทมซ้ำ สุดระกำ จำกล่ำกลืน

โขยกลิ่นเพียงชั่วดิน ะรีนหอมจร กมรไม่มอง

ดอกเอย เคยหอมกรุ่น หอมนวลเหมือนดังปุยนุ่น

คราวแรกกรุ่น ชวนชม ถูกหยอกย้า เกสรซ้ำ ระบม

ลั่นทม เอ้ยเจ้าระทม ชมซานไม่มีวันกลับคืน

ถึงใบแห้งเหี่ยว ร่วงโรยหม่นหมอง ทрудโตรมไม่เรื่องรอง

สิ้นปอง จากชู เหยขึ้น ลั่นทมซ้ำ สุดระกำ จำกล่ำกลืน

โขยกลิ่นเพียงชั่วดิน ะรีนหอมจร กมรไม่มอง

ตีนจ้าว Plumeria Spp

Apocynaceae คือ Family ที่จัดให้

Temple tree, Pagoda tree, Frangi pani

ชื่อสามัญ ฝรั่งเศส ไทย ลั่นทม

มีประวัติ จัดเพ็ชร์ก เรียกพยอม

จาก "ต้นพยอม" พยอมพันธ์ ผ่านลี้กขม

จาก "ลั่นทม" ขมิ้นชื่อใหม่ กลาย "ลั่นทม"

คล้าย "ระทม" ตระมใจ คล้ายทุกขมิ

องค์สมเด็จพระราชาธิบดี มีพระทัย

พระราชทาน นามใหม่ ให้สมศรี

ที่เมืองลาว เขาชื่อ "จำปา" กิติ

ไทย "ตีนจ้าว" สมทวงที่ ที่ขอนแก่น

สมุนไพร แก้ไข้ มาเลเรีย Gonorrhea หนองใน ไข้ตัวร้อน

เป็นยาถ่าย ไล่เสมหะ ปวดฟันคุดอน กลิ้นริตลอน ความใคร่ ได้หลับสบาย

ยางมีพิษ ชนิดกรด Plumeric acid หากถูกกัด พิษคันจี้ หน้บวมใหญ่

เหมะกับพระ ละกามา รักษาฉันทย์ ตมกลิ่นให้ คลายอารมณ์ ภิรมย์ธรรม

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

"ลีลาวดี" ต้นไม้เดี่ยวกระเบียดงัด
แต่เดิมขี้ดีขี้เอ "ต้นหมื่น" ขึ้นหมหนอ
ยามเมื่อนักภาษาศาสตร์ไม่รังไร
ศึกษาต่อว่า "ต้นหมื่น" ธรรมอันใจ

เราคงมารวมใจรัก ให้รู้จริง
"ต้น" ว่า "กิ่ง" ว่า "ละ" "แตกหัก" ได้
"หมื่น" ว่า "ทุกขี" หรือ "โศก" อย่างหนึ่งใจ
"ต้นหมื่น" หมายถึง "ได้ละทิ้งทุกขีโศก" แด

ต้นไม้นี้เล่ากันว่ามาจากเขมร
แต่ก่อนเป็นชื่อ "ต้นหมื่น" บอกรบาะแด
ไทยอยากต้นหมื่นงษ์ไม้เดี่ยวแด
เลยเปลี่ยนแ่งจาก "ต้นหมื่น" เป็น "ต้นหมื่น"

อันประโยชน์ที่ตีมีมากมาย โรคกล้ำกลายเล็อก ไข้ที่เหมาะดม
ใช้ตามสูตรบ่งชี้อย่างภริมย์ ใคร ได้ชมต้นไม้นี้พิงพิงใจ

นอกจากดอกจะมีกลิ่นระรวยหอม หาก ได้ดมดมกลิ่นพาทับใจ
แต่ไม่เหมาะกับขยพุ่มผู้ไ้ไลย คุณอาจกลายเป็นขันทีครานี้เอย

อภัยพร แลนองษ์

เสียดายที่ฉันมีศรีสง่า

งามล้ำค่าพาให้ใจเฝ้าหา

หอมอบอวลชวนจิตติดตรึงตรา

สุขดูร่ายามได้ชมสมฤดี

ที่อก่อนแก่นั่นคือดอกฉันหอม

ชวนชื่นชมตรมใจไม่ดูขศิริ

ดอกเจ้าสวยสดใสรโรราศี

เฝ้าต่อองมีชื่อให้ได้ทุกขันธ์

เมื่อคราวไปเที่ยวที่หลวงพระบาง

เสียดายบานเสี้ยวทุกแห่งหน

ปลูกไว้เป็นสัญลักษณ์ของชาติตน

งามเหลืออันมีชื่อว่าดอกจำปา

ฉันหอมจำปาสีเสียดาย

เป็นมาดักฉันหอมวันขึ้นหน้าตา

เป็นอุษณไพรรักษาโรคในกายา

งามต่อองตาปลูกแต่งเพิ่มเสริมทีวทัศน์เอษ

© ไร่รัตน์ ภาสกีานนท์

กลางลานวัดสั่งเจียประมงขาน พราวดอกบานเพียงกลิ่นหอมพราวถิ่น
 ลมพัดผ่านดอกสะท้านระลอกดิน ้วยเด็กยืมมานานกาลผ่านเลย
 มาบัดนี้กลิ่นหอมอยู่ทั่ว บลูกรายรู้กลางบ้านอย่างเปิดเมย
 จากกลิ่นหอมไม่ระทมดังเช่นเคย ถูกเอื้อนเอ่ยขานมาลีลาอดีต
 เกิดแลเห็นไกลอเมริกากลางสู่ขมร นานกาลเร้นสู่ไทยให้สดศรี
 ขาวเหนือของชมพูแดงหลากสีมี โลมฤดีนี้ได้โดยกลิ่นหอมไทย
 เจ้าพราวพริ้งเป็นมิ่งสมุนไพโร บำบัดโรคชวยให้กายไม่ร่วงโรย
 ขับพยาธิแก้ปวดฟันหายโอดโอย คราดอกโรยให้พลิตรูปนี้อมบุษบา

กุศล คำเพราะ

เสียงเราสูงมีอกันเดินขมิ หยิบดอกอันหอมเสียบหูให้
เช็ดอมดมขมิว่าชื่นใจ หอมน้ำคำหอมดอกไม่ถึงใจนาง

.....

สีลาจดีสโดยสไล้งตามทางเดิน บ้านบนเนินเพสึนตาจันฟ้าใส
ดอกไม้บานที่สุมุขกรุขกราย ยามพรั่งพรายบนพื้นหญ้าส้างาม
เจ้าดอกสโดยรอยกสึนละมุนละไม ใครเรียกเจ้าเช่นไร ใจค้ำถาม
ข้างรั่มรีนจันใจทุกโมงยาม รักเจ้าดอกไม้งามทุกนามเอย

เอี่ยมศรี พงศ์พนรัตน์

ฉันหมหรือสัตวสัตนามนี้เพราะ
แสนแสนเพราะโลดโปรดนักหนา
ดมเด็จพระราชินีประทานมา
ชื่อโลภาน่าชมสมความงาม

สัตวสัตหลากหลายตีมิให้เห็น บดุกกันเป็นไม้ประดับกับคำถาม
ที่ว่าชื่ออก่อนแก่ฉันหมนาม เคยเกรงงามไม่ยอมบดุกกุกกักงอด
มาบัดนี้สัตวสัตที่นิยม ต่างละดมบดุกกันนั้นหวังผล
ให้ความสะดวกความหอมกล่อมกลม ทุกๆคนที่อยู่บ้านตราใจ
สรรพคุณสัตวสัตหลากหลาย มีมากมายที่ได้นำมาใช้
แก้ไขมาลาเรียและแก้ไข แก้ร้อนในหอบหืดและปวดฟัน
สำหรับชายใช้แก้กามโรค ต่อกุทุกขโคกเพราะโรคร้ายไม่ไข้
และกลิ่นก็ลดกามารมณโพธิ์ นอกจากนั้นมันทำให้หลับสบาย
ดอกสัตวสัตที่ฉันนั้นมองเห็น ข้างเป็นดอกไม้งามอร่ามหลาย
ทุกๆครั้งเดินผ่านหอมเย็นกาย กลิ่นฝนคลายสบายอารมณ์ดม.....สัตวสัต

อานนท์ ศรีวิสูตร

ไอ้หนุ่ม ทรมใจ หรือไรเจ้า
เหมือนว่าเศร้า โหยหา อาลัยยิ่ง
ยามลมพัด ระเบิดไซย ไปรยกลิ่นเครื่อง
เจ้า ไหวถึง ไบก ไกว หรือไปมา

จึงได้ชื่อ ใหม่ว่า ด้ลาอติ
เพื่อเป็นศรี แก่ดอกสอย ขวดยขึ้นหนา
ขาด ขมพู่ ส้ม เหลือง ประเทืองตา
เจ้าด้ลา กลิ่นริน ให้ชื่นใจ

สรรพคุณ ด้ลานี้ ก็มีมาก
ทั้งดอกยาง ใบราก เปลือกก็ได้อ
แก้ปวดฟัน ริดสีดวง และหนองใน
ทั้งแก้คัน ปวดบวมได้ ไข้ก็หนี

กลิ่นก็หอม นุ่มใจ ให้คิดถึง
ครุ่นคำนึง ถึงดอกสอย ในสวนศรี
ดอกขาวแดง นิยมหลาก ปดุกมากมี
ด้ลาอติ สดอยหอมชึ่ง แดนตรึงใจ

ศกุนตลา ณ หนองคาย

เพิ่งมาถึงบ้านกรุงเทพเสพยาภิรมณ์เพราะ
แต่ฉันมีอดีตซ้ำอย่างเคย

อ่านสถานะของเพลงเพื่อค้นหาใจฉันเอง
กว่าจะเอ่ยกลอนนี้ก็ได้ถึงแล้ว

ไอ้อดีตมันมีความหลัง
เจตน์น้อยโบสถ์วัดจัดเป็นแนว

เคยฝากฝังกิ่งขำขี้ไต้แฉะ
ให้เธอแฉะกลิ่นหอมชวนตรึงตรา

เธอเคยรู้เคยเป็นมาลัยมาให้ฉัน
เกือบสี่สิบปีที่จากลา

เมื่อเธอพลันจากไปให้ค้นหา
เหลืออดีตที่แทนเธอ

วิยะดา ชุ่มภิรมย์ ธารุเดชวิ

สีลาอดีตอก ไม่นิยมกำหนด
เรื่องเล่าขานว่าดอกที่สีโดยลม
เต็มมีชื่อเรียกว่าดอกสั้นหอม
กัปติความว่าขึ้นชมตรอมตรมใจ

พระราชินีจึงประทานเรียกขานชื่อ
สีลาอดีตอก ไม่ที่สีลาไสย
งามอ่อนช้อยช้อยช้อยยิ่งดอกใด
จึงทรงให้ชื่อสีลาอดีตที่ใสใส

สีลาอดีตอก ไม่นิยมหลายสี
ดอกชมพูสีตริงตราหน้าพิสมัย
ดอกสีขาวพราวเพร็ดเลิศวิไล
เชิด ใส ใส สีเหลืองมะเว็องร่อง

ดอกสีแดงแฉล้มลิตคิดค้นไฟ ดอกสีองสีโดยสดใใสไม่มีหมอง

ดอกสีม่วงห่องหวานน่าจับใจ เป็นเจ้าของสีลาอดีตมีสีมเสือน

เคยปลูกไว้หนึ่งต้นจนใจมาก เพราะนอกจากไม่มีดอกทำเชื้อตเชื้อน

ใบทั้งต้นราสนิมแฉะมาเยือน ไม่แฉเชื้อนต้องโดนทั้งยังสดใจ

อุรุพร สุวรรณปากแพรก

ล้นทมถวาระทม อดุ ไส้กตรมคองคร่ำครวญ

ดีล้นแม่ย์อุมยวน เพียงเพราะชื่อก็ร้างรา

เบลี้นนเป็นลี้ลาอติ นามลิตศรีมีลือชา

ขึ้นชมนิยมมา ประดับไว้ในเรือนตน

ลี้ลาอติดอกขาวพราวระย้า ก้มเก็บบนพื้นหญ้าตัดกรวดงหล่น
เทลี้๑๑ แดง ร่ายแฉ่มตางามนำยล กลิ่นหอมจนตัดองหทัยบวางไว้ข้างต้อ

ทั้งรูปงามนามเพราะดูเหมาะะลิม สมนไพรก็นิยมกันถ้วนทั่ว
ลิมชื่อเก๋แล้วมาอย่าคิดกลัด รวยริมริ้วกำแพงวังครั้งโบราณ

เมื่อลุดหอมลี้ลาอติกลัดมีลุด ไซ้ระทมเรื่อทงทุกกลัดพันผ่าน
ระลี้กรูภาพพันแห่งวันวาน อดิตกาล๑๑๑๑ ไซ้แฉ่มในลีนต์

ชูลีรัตน์ ลีลลิตี

ยามสงครามต์สิ้นทมนานเต็มภูเขา
มีวังเก่าของร.4อยู่ที่นั่น
ทอมระรินสิ้นฤดีทั้งไว้วัน
ชวนวิ่งกันเดินเขาเข้าชมวัง

มหารัตนมากมาสมัยต้นเขา
ดีเกเก่าศิษย์ทอมทอนทอนความหลัง
หนึ่ง๑๑ใหญ่เด็กเด็กชอบกันตั้ง
ตัวฉันนั่งอยู่หน้าโรงดีเก

ถึงวันขึ้นปีใหม่
ปีใหม่แล้วดีใจดีใจ
ที่เคยกลัว ไม่กล้าไปถูกถ่ายรูปถ่ายเท
แล้วหันเหไปถูกกันใหญ่ในบ้านเรือน

ระอังกษนาดีใจดีใจมีกิ่งเปราะ
ยางไหลเอวเอวถูกผิวนองผิวนองได้
พวงชมพูพวงชมพูเป็นป้ายต้องห้ามไว้
เก็บดอกไม้ไว้เป็นสร้อยไว้ห้อยคอ

มาบัดนี้ทำดีไปผ่านแล้วเลย
ดีใจดีใจเอ๋ยบนเขาเอวเอว
ดอกไม้ประพริ้งประพริ้งปราดประพริ้ง
ขาดใจไปเพื่อชีวิตจิตใจ

ยังดีไปที่ผ่านมางานหน้าเขา
ดีใจดีใจเอวเอวขึ้นใจงานใหญ่
ทั้งเขาเอวเอวไปปราดประพริ้ง
เขาเอวเอวดีใจดีใจ..พระนครศิริ

ดวงพร เดชกุลธาทอง

ฉันหมเป็นเพียงชั่หรือไรเล่า หรือก่นเศร้าเหงาอยู่มีรู้ทหาย
ถูกคความรักหักหน้หลิกลั้กลาย เคยมันหมายลิตวางให้หมางใจ
ฉันหมดอกสีขาอบริสุทธิ กลิ่นหอมดุจเนื้อนวลชวนหลงไหล
กลิ่นไชยฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ เก็บเอาไว้ท่ตทุดูโลภ
เจ้าสวสัดงดงามยามยังพิศ ตราตรังลิตในใจให้ยากหา
ได้รับพระราชทานนามใหม่หมะใจหม ให้ชั่อ่าลิลาวติเป็นศรีตน

อัณชลิ ณ ติย์งใหม่

ดอกจำปา สีลาจดี สีสดใส เคยอยู่ใกล้ เมื่อเวยัย ไม้ดอกสวย
เคยใช้ดอก ร้อยมาลัย ใจระทวย นิยมด้วย แต่เดิมา ว่ากลิ่นหอม
กลิ่นหอมนี้ เดิมไม่มี ปลุกที่บ้าน เพราะโบราณ ตั้งชื่อไว้ ไม่เหมาะสม
คนส่วนมาก ชอบชื่อตาม ความนิยม ให้ดีขึ้น เปลี่ยนชื่อมา สีลาจดี
เพราะเป็นไม้ รูปทรงดี สีสดใส จึงพาให้ ปลุกในบ้าน ตำรายศรี
มีกลิ่นหอม เย็นชุ่มชื้น น่าชิว ดอกไม้ดี สวยสะอาด ของชาติลาว
ดอกจำปา ดอกจำปา สีลาจดี บุปผาที่ มีหัวใจ ให้กับลาว
เมื่ออยู่ใกล้ ใจเป็นสุข ทุภาคราอ ใกล้หน้าหนาว ฝนทุกที สีลาจดี

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

